

vexilologie

ZPRAVODAJ VEKILOLOGICKÉHO KLUBU PŘI OKD PRAHA 3.
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

55

Ing. Aleš Brožek

Z HISTORIE LIBERECKÝCH VLAJEK

Jedním z československých měst, která se v poslední době vrátila k vyvěšování městské vlajky při slavnostních příležitostech místního charakteru, je Liberec. Podnět k tomu vzešel z odboru organizačního a vnitřních věcí libereckého městského národního výboru, jehož vedoucí zaslal 16. srpna 1978 okresnímu archivu v Liberci žádost o sdělení popisu městské vlajky. Ředitel archivu Vladimír Ruda odepsal 24. srpna 1978, že podobu liberecké vlajky již dříve konzultoval s dr. Jiřím Čarkem z Komise pro otázky znaků měst, a doporučil zavést vlajku velikosti 4 x 6 metrů tvořenou dvěma vodorovnými pruhy, červeným a bílým.

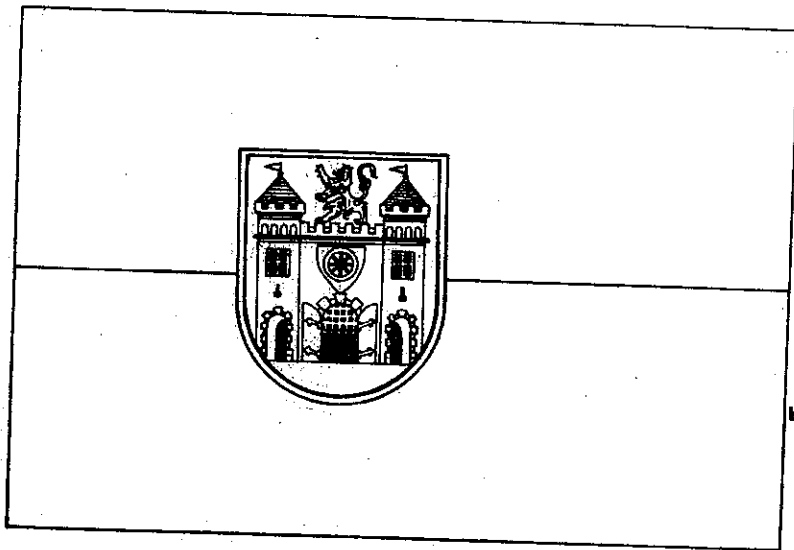
Pro slavnostní účely navrhl umístit na vlajce liberecký znak. Ten tvoří stříbrný štít s červenou hradební zdí, která má dvě věže a cimbuří. Uprostřed zdi je otevřená brána shora do poloviny uzavřená zlatou padací mříží se stříbrnými špicemi. Její zlaté, otevřené veřeje visí na stříbrných závěsech. V každé věži je otevřená branka, nad níž je střílna a podlouhlé křížem dělené okénko. Věže jsou kryty červenými stříškami a zakončeny zlatou makovicí s modrým, doprava vlajícím praporkem. Nad branou na zdi visí znak pánů Redernů - modrý štít se stříbrným kolem. Na cimbuří stojí vpravo hledící, ke skoku připravený zlatý lev s červeným jazykem a zlatou korunkou na hlavě. (1)

Na základě doporučení archivu pověřil městský národní výbor 4. září 1978 heraldika Václava Zajíčka výtvarným zpracováním návrhů liberecké vlajky. Hodkovický heraldik namaloval tři obrázky. Na prvním byla vlajka s červeným pruhem nad bílým. Další dva návrhy obsahovaly liberecký znak: ve středu červenobílého praporu zavěšeného svisle jako korouhev a ve středu vlajkového listu tvořeného červeným a bílým vodorovným pruhem.

Dne 8. září 1978 zaslal okresní archiv kresby dr. Čarkovi ke konečnému schválení. Ministerstvo vnitra ČSR se k nim vyjádřilo 19. října 1978 písemně. Sdělilo, že archivní správa MV ČSR a Komise pro otázky znaků měst nemají zásadních námitek proti červenobílé liberecké vlajce a užití městského znaku na ní. Nepřipouštějí však "formu praporu u žerdi se svislými pruhy". Vyžadují, aby byl znak větší, než jak je malován, aby tedy dosahoval téměř 2/3 šířky vlajkového listu. Archivní správa a komise dále nescouhlasí s oddělením znaku od červeného pruhu vlajky bílým lemem a od bílého pruhu červeným a navrhují oddělit znak od vlajkového listu ne

příliš širokým zlatým nebo černým lemem. Přednost dávají užití zlatého lemu. (2)

V souladu s vyjádřením ministerstva vnitra objednal městský národní výbor ušití tří městských vlajek u okresního komunálního podniku v Liberci 29. listopadu 1978. O zhotovení městského znaku požádal nejprve výrobní družstvo Vkus Trutnov a poté Textilanu Liberec. (3) V tiskárně Textilany v Novém Městě pod Smrkem vytiskli šest znaků, které společně s vlajkami byly odvezeny 3. července 1980 do Textilkombinátu Liberec, kde je přišili na vlajky z obou stran. (4)

Nová liberecká vlajka poprvé zavlála na stožáru před městským národním výborem při zahájení Libereckých výstavních trhů v červenci 1980. Podruhé byla použita při zahájení městské konference KSČ v lednu 1981. (5) V poslední době se používá pouze jednou až dvakrát ročně. Naposledy byla vyvěšena společně s finskou státní vlajkou 12. a 13. června 1984 během návštěvy finské delegace v Liberci.

Pokládat za městské barvy pouze červenou a bílou doporučoval V. Ruda již v roce 1967 i o deset let později. (6) Odvozoval je z barvy štítu a hradební zdi ve znaku. Připomínal přitom, že tyto dvě barvy byly užívány na libereckých vlajkách až do poloviny 19. století, kdy libereckým ještě nevadilo, že se shodují barvy na městské a zemské vlajce. Od počátku nacionálních bojů již k tomu měli výhrady, a proto si zavedli novou městskou vlajku tmavě modrou se znakem na bílém štítu uprostřed. (7) Toto tvrzení dokládal V. Ruda kresbami na střeleckých terčích uložených v Severočeském muzeu v Liberci a reprodukovanych v některých publikacích. Prohlédneme-li je pozorně, zjistíme, že na čtyřech z nich jsou prapory, které mají červený pruh nad bílým nebo naopak.

První terč pochází od neznámého malíře a byl namalován na památku svácení praporu 8. září 1832. Před mohutným, řídko za-lesněným masivem Hlubočkého hřebene je zobrazeno průčelí nově dostavěné budovy liberecké střelnice, na jejíž střeše vlaje bíločervený prapor. (8)

Další terč namaloval člen střeleckého spolku Anton Köhler. Nazval jej Střelecká slavnost v Liberci roku 1839. Na volném travnatém návrší nad libereckou střelnicí, se dvěma skupinami stromků v pozadí, mezi nimiž doposud stojí kříž a socha Jana Nepomuckého, jsou postaveny dvě řady stanů s třinácti prapory červenobílými s třemi prapory bíločervenými. Další čtyři červenobílé prapory zdobí jiné objekty. (9)

Dvě bíločervené vlajky nalezneme na terči, který namaloval další člen střelecké společnosti Josef Elsner. Jsou na stožárech vztyčených po obou stranách neomítnuté novostavby liberecké nemocnice, dosud obestavěné lešením. Terč znázorňuje svácení závěrečného kamene nemocnice 29. srpna 1845. (10)

Poslední střelecký terč, který dokládá užití červenobílých praporů v Liberci, je z roku 1852. Opět jej namaloval Josef Elsner a nese název Tábora národní gardy v Liberci. Zobrazuje velkou davovou scénu ve skalnaté krajině před patrovou zděnou budovou zájezdní hospody. Na louce v popředí jsou umístěny stoly a lavice, na nichž stojí členové národní gardy v uniformách, mezi nimi ženy a děti. Nad stoly mužstva vlaje 31 menších červenobílých praporků. Vepředu jsou čtyři vysoké stožáry, na jejichž vrcholcích se pohybují ve větru čtyři žlutočernočervené prapory. Terč má zachycovat událost z 10. září 1848. (11)

Uvedené čtyři terče nelze považovat za zcela jednoznačný důkaz, že liberecká vlajka existovala již v 1. polovině 19. století a že správné pořadí pruhů na ní bylo červený pruh nad bílým. Terče nebyly namalovány v průběhu slavnosti, ale spíše později podle paměti malíře nebo jeho skic. Tak se mohly dostat na vlajku mnohé nepřesnosti, jak vidíme i na kresbě pangermánských vlajek na terči z r. 1852. (12) Nelze zcela vyloučit, že červenobílé, respektive bíločervené prapory měly plnit funkci zemských praporů. (13)

Tomu, že liberecká vlajka byla v první polovině 19. století červenobílá, nasvědčuje však kresba znázorňující část průvodu Boleslavského kraje při lidové slavnosti r. 1836 v Praze, která se konala u příležitosti korunovace krále Ferdinanda V. V průvodu jel slavnostně vyzdobený žebřinák s nápisem "Reichenberg" (Liberec) a s tyčí, na níž byl připevněn červenobílý prapor s libereckým znakem. Ten ležel na rozhraní červeného a bílého pruhu v žerdové části vlajkového listu a byl žlutě lemován. (14)

Po roce 1848 získaly v Liberci velkou oblibu pangermánské černočervenozlaté vlajky, a to především mezi německým obyvatelstvem. Jejich užití dokládá nejen již popsaný střelecký štít z r. 1852, ale i novinové zprávy popisující výzdobu libereckých ulic při významnějších událostech. Mezi ně patřilo pokládání závěrečného kamene k budově libereckého divadla v září 1883. (15) O pět let později otiskl výbor zajišťující výzdobu města provolání, aby majitelé domů vyzdobili své domy vlajkami u příležitosti položení základního kamene k nové radnici. Současně se Německý spolek pro Horní Rakousko v Liberci rozhodl, že "při všech veřejných oslavách bude vyvěšovat černočervenozlaté prapory jako výraz německonacionálního smýšlení oproti ostatním národnostem v Rakousku". (16) Tyto prapory zavléaly nejen při pokládání

kamene k liberecké radnici, ale i o dva měsíce později při zahájení provozu na železnici mezi Libercem a Jabloncem (17). Jími a rakouskými prapory byl vyzdoben Liberec také ve dnech 24. a 25. července 1897, kdy se zde konala 7. německorakouská krajská tělovýchovná slavnost. (18)

Vítanou příležitostí k vyvěšení praporů v Liberci se staly návštěvy Františka Josefa I. v městě. K první došlo 1. 11. 1866. Císař tehdy jen městem projel a ani zpráva popisující vyzdobu Liberce se nedochovala. O průběhu další návštěvy lze však z libereckých novin vyčíst řadu detailů. Dne 1. října 1891 vlály na dvou vysokých stožárech před nádražím černožlutý a modrobílý prapor. Vlajky v těchto barvách zdobily i Nádražní (dnešní třídu 1. máje), Hrnčířskou (nyní Svědskou) a Rochlickou (nyní Nejedlého) ulici. Modrobílá vlajky v sousedství černožlutých císařských barev nenesly liberecké barvy, ale barvy Bavorska a byly vyvěšeny na počest císařovny. (19)

Potřetí přijel František Josef I. do Liberce v červnu 1906. V ulicích se opět objevily modrobílá vlajky, tentokrát se však již jednalo o městské vlajky, jejichž barvy byly zřejmě odvozeny z barev znaku pánů Redernů. (20) Mnohé z nich nesly městský znak, jako například ty, které byly vyvěšeny v dnes již neexistující Panské ulici a v Ludmilině ulici, kde se střídaly s černožlutými vlajkami nesoucími říšský znak. Modrobílá vlajky vlály rovněž v Radeckého ulici (později nesla název Lipanská, dnes již neexistuje) a v Chrastavské ulici. (21) Podle stručných popisů vlajek a praporů v novinách nelze určit, jak liberecké vlajky přesně vypadaly. Domníváme se, že je tvořily dva vodorovné pruhy, modrý nad bílým. (22)

Užití modré a bílé se nám podařilo zatím doložit jen při již vzpomínané návštěvě císaře v Liberci r. 1906. (23) Do roku 1918 nadále převládalo vyvěšování všenněmeckých černočervenožlutých vlajek. Ani slavnostní otevření Německočeské výstavy v Liberci 17. května 1906 se nestalo příležitostí k vyzdobě domů libereckými vlajkami. (24)

Po vzniku Československa zakazovaly úřady užívat nejen barvy Rakouska-Uherska, ale i všenněmecké vlajky. Aby se německé obyvatelstvo vyhnulo vyvěšování československé státní vlajky, zdobilo své domy modrou vlajkou. (25) Vzorem jim zřejmě byl městský znak, ve kterém se vyskytovaly modré praporky. Jako liberecké vlajky se užívaly modré vlajky beze znaku i se znkem, jak se dočteme například ve zprávě o průběhu tělovýchovných slavností v červnu 1928. (26) Kromě této události máme doloženo jejich užití 28. a 29. června 1924 při sjezdu Spolku Němců v Čechách, kdy bylo oficiálně zakázáno vyvěšování všenněmeckých vlajek (27), nebo při 3. sudetoněmeckých slavnostech Péveckého spolku 26. až 29. června 1937. (28) Naproti tomu při oslavách Dne shledání 2. až 4. července 1932 se na libereckých domech objevila žádná vlajka jako reakce na zákaz užití všenněmeckých vlajek, který vydalo liberecké policejní ředitelství. Přitom právě v ty dny měly být v Liberci vyvěšeny i vlajky dalších pohraničních měst. (29)

Po roce 1945 se modrá liberecká vlajka užívala výjimečně (30), po r. 1948 její vyvěšování ustalo úplně. Příležitostí k její obnově se mohly stát oslavy 400 let od vydání znakového privilegia Liberci v dubnu 1977. (31) K tomu nedošlo a zvolilo se vhodnější

řešení. V dalších letech se zavedla červenobílá vlajka, která vyšla z heraldických zásad a navázala na nejstarší doloženou vlajku tohoto města pod Ještědem.

Poznámky:

- (1) Liberecký znak byl udělen císařem Rudolfem II. dne 11. dubna 1577. Jeho přesná kresba, která byla užita i pro zhotovení znaků přišitých na liberecké vlajky, je otištěna v barevné příloze knihy Vladimíra Rudy a kolektivu Znaky severočeských měst, Most, Dialog 1970, za s. 160.
- (2) Dopis ministerstva vnitra ČSR čj. Ar/2-285/78. Originál je uložen mezi písemnostmi hospodářské správy městského národního výboru v Liberci. Byl adresován okresnímu archivu, který jej postoupil MěstNV 1. listopadu 1978.
- (3) Družstvo Vkus odpovědělo na dotaz MěstNV z 22. 2. 1979 dopisem 1. března 1979, že nemůže zhotovit tak velký znak. Upozornilo, že tištěné znaky snesou maximálně dvacet praní a nelze je chemicky čistit. Doporučilo vyšívat znak u Úpavanu Trutnov. MěstNV v Liberci požádal Textilánu Liberec o vyšívatí nebo natištění znaku v tiskárně v Novém Městě pod Smrkem dopisem ze 17. května 1979. Objednávka pro tiskárnu je datována 28. ledna 1980.
- (4) V současné době mají na MěstNV v Liberci uloženy pouze dvě vlajky. Jejich rozměry jsou 380 x 560 cm včetně pěticentimetrového rukávu. Liberecký znak má na vlajkách černou obrubu a je žlutě lemován. V nejširším místě měří 140 cm, na výšku 177 cm. Jeho vzdálenost od horního okraje vlajkového listu je 100 cm (měřeno od horního okraje znaku). Pata štítu je vzdálena od dolního okraje vlajkového listu 103 cm. Svislá strana štítu, která je blíže k žerdi, je vzdálena od žerďového okraje 215 cm (včetně rukávu) a 340 cm od vlajčického okraje. Černá obruba má šíři 0,7 cm, žlutý lem 1,3 cm. Na evidenční kartě libereckých vlajek je uvedeno, že je vyroben bil okresní komunální podnik 30. ledna 1979 za 659 Kčs (zřejmě se jedná o cenu vlajek beze znaků), do evidence byly převzaty 12. února 1979.
- (5) Brožek, A.: Znáte libereckou vlajku? Vpřed (Liberec), 22, 1981, č. 57 (21.7.), s. 3. (Maršálek, M.): Liberecká vlajka. Mladá fronta, 37, 1981, č. 177 (29. 7.) s. 2.
- (6) Ruda, V.: Znaky od císaře. Průboj, 19, 1967, č. 86 (9.4.), s. 1. Ruda, V.: Významné jubileum města Liberce. Kultura a sport Liberecka, 1977, č. 4, 2. strana obálky.
- (7) Ruda, V.: Znaky od císaře. Průboj, 19, 1967, č. 86 (9.4.), s. 1. Srovnej též informace poskytnuté V. Rudou Vexilologickému klubu, viz Vexilologie č. 32 - 33, s. 534 (oprava ve Vexilologii č. 37, s. 653) a kapitola o Liberci v knize Liška, J. - Mucha, L.: Klíč k našim městům. Praha 1979, s. 136.
- (8) Depozitář Severočeského muzea v Liberci (dále jen SM), sign. Ob-15, olejomalba na dřevěné desce formátu 88 cm x 132 cm. Tento terč byl reprodukován v souboru černobílých pohlednic vydaných v r. 1901 tehdejším Severočeským průmyslovým muzeem v Liberci a v publikaci Ressel, A.F.: Heimatskunde des Reichenberger Bezirkes. Liberec 1903 - 1904. 1. díl, s. 193, kde je chybně datován r. 1831.
- (9) Depozitář SM, sign. Ob-34.

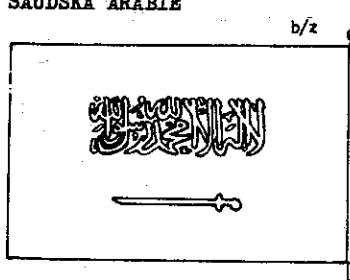
- (10) Depozitář SM, sign. Ob-36. Olejomalba na dřevěné desce formátu 94 cm x 141 cm.
- (11) Depozitář SM, sign. Ob-10. Olejomalba na dřevěné desce formátu 93 cm x 143 cm.
- (12) Na tuto chybu upozornil Gustav E. Pazaurek v článku Alte Reichenberger Schützenscheiben. Mittheilungen des Nordböhmisches Gewerbemuseums, 19, 1901, č. 2, s. 29 - 38. Domníval se, že v té době ještě nebylo známé přesné pořadí barev na velkoněmeckých praporech.
- (13) Již citovaný Pazaurek píše, že na terči znázorňujícím slavnost v r. 1832 vlaje "bíločervený prapor, tedy výlučně zemský prapor, což nás nemůže překvapit v té klidné době, kdy ještě nebyly nacionalistické nepokoje". Podobně v článku Vzpomínky k znovuzkřížení České Besedy v Liberci otištěném pod šifrou "-A-" ve Stráži severu, 2, 1946, č. 38, s. 3 se dočteme: "Tenkrát do r. 1918 nebylo tak prudkých národnostních štvanic. Kde i samotné město má ve znaku českého lva ze zemského znaku. A v muzeu libereckém je mnoho památek na dobu, kdy město se zdobilo prapory v barvě země České, t.j. červenobílé."
- (14) Brožek, A.: Liberecká vlajka. Práboj, 37, 1981, č. 216 (12. - 13. 9.), s. 8. O praporech užitých při lidové slavnosti r. 1836 referoval autor tohoto článku na výroční členské schůzi Vexilologického klubu 30. ledna 1982 v Praze.
- (15) Reichenberger Zeitung, 25, 1883, č. 227 (30. září) uvádí, že budova divadla byla bohatě vyzdobena národními velkoněmeckými a rakouskými barvami.
- (16) Deutsche Volkszeitung, 4, 1888, č. 272 (30. září), s. 2 ve zprávě o schůzi spolku, která se konala 29. 9. 1888.
- (17) Deutsche Volkszeitung, 4, 1888, č. 272 (30. září), s. 3 a č. 329 (26. listopadu), s. 3.
- (18) Reichenberger Zeitung, 39, 1897, č. 174 (25. července), s. 17. Tytéž noviny uvádějí ve 173. čísle na straně 2, že Nádražní ulice (nynější třída 1. máje) byla vyzdobena kromě německých a rakouských barev bílomodrými, modrožlutými, žlutočervenobílými, žlutočervenomodrými, bíločervenými a bílozelenými prapory.
- (19) Deutsche Volkszeitung, 7, 1891, č. 269 (1. října), s. 2. Podrobný popis vyzdoby libereckých ulic a domů byl uveřejněn v Reichenberger Zeitung, 33, 1891, č. 228 (1. října) na s. 2 v článku "Reichenberg im Festschmuck" a v Deutsche Volkszeitung, 7, 1891, č. 269 (1. října) na s. 2-3 v článku "Reichenberg im Festgewand".
- (20) Reichenberger Zeitung, 47, 1906, příl. k č. 146 (21. června) uvádí v článku "Die Ausschmückung der Stadt", že městské barvy bílá se světle modrou působí velmi dekorativně.
- (21) Údaje čerpány z článku "Die Ausschmückung der Stadt", který otiskly Deutsche Volkszeitung, 22, 1906, č. 171 (22. června) na s. 3 a 4.
- (22) V knize Die Kaisertage von Reichenberg und Gablonz, vydané ve Vídni r. 1906 na paměť návštěvy císaře na severu Čech je na snímcích z Liberce zachycena řada dvoubarevných vlajek. Protože jsou to však černobílé fotografie, nelze stanovit, zda jsou na nich i modrobílé liberecké vlajky. Více informa-

cí poskytují kolorované pohlednice z Německočeské výstavy, kterou císař také navštívil. Z nich je nejzajímavější exemplář (Fond pohlednic v Severočeském muzeu, sign. Ph 1138) s pohledem na výstaviště ve směru od přehrady. Vedle žlutočerného praporu vlaje prapor s modrým pruhem nad bílým.

- (23) Modrobílá vlajka vlála na krovní konstrukci neomítnuté budovy střelnice při slavnosti dokončení hrubé stavby střelnice 16. června 1831, jak o tom svědčí kresba neznámého autora na střeleckém terči uloženém v Severočeském muzeu (SM, sign. Ob-14, olejomalba na dřevěné desce formátu 88 cm x 147 cm). Domníváme se, že v tomto případě se jedná spíše o malířovu invenci než o libereckou vlajku.
- (24) Deutsche Volkszeitung, 22, 1906, č. 135 (17. května) uvádí na s. 9, že "všechny ulice, kudy procházel arcivévoda Karel Ferdinand, byly vyzdobeny prapory v barvách černočervenozlaté a černožluté".
- (25) Ani to se nedělo všude. Jak si dopisovatel Ještědského obzoru postěžoval v 33. čísle z roku 1936, "výzdoba města prapory [při návštěvě prezidenta v Liberci 19. srpna 1936], ač byla slušná, přece jej svědčila o tom, že mnohým majitelům domů v Liberci se buď vede tak zle, že si nemohou opatřit státní nebo aspon městský prapor, a nebo na prapor ještě mají, ale neozdobením domů dávají najevo, jaké stanovisko zaujímají vůči republice a jejímu prezidentu. Ještě, že město nakoupilo samo zásobu praporů, aby je mohlo za mírný poplatek zapůjčiti a tak donutiti k ozdobení domů majitele."
- (26) Reichenberger Zeitung, 69, 1928, č. 154 (1. července) na s. 2 napsal: "Město je bohatě vyzdobeno vlajkami. Ze střech a lomenic zdraví hosty chrpově modré městské barvy. Černočervenozlaté prapory a modré prapory s městským znakem zdobí v bohatém počtu také velkou veletržní halu..."
- (27) Bundesbote, 1924, č. 14, s. 5.
- (28) Reichenberger Zeitung, 78, 1937, č. 150 (27. června), s. 5.
- (29) OA Děčín, fond města Varnsdorfu, karton č. 28.
- (30) Modrá barva Liberce se však stále užívá na vlajce tělovýchovné jednoty Lokomotiva Liberec. Je to modrý list se žlutým emblémem, v němž je zobrazen Ještěd.
- (31) Brožek, A.: Poznámky k článkům o městských vlajkách. Vexilologie č. 35, s. 609. Uvažovalo se, že bude zhotoven větší počet modrých vlajek s libereckým znakem podle dvou exemplářů, které se zachovaly na městském národním výboru. První měl rozměry 132 cm x 580 cm se znakem velikosti 56 cm x 77 cm, druhý 110 cm x 400 cm se znakem velikosti 54 cm x 80 cm. Zavešovaly se jako korouhve (vzdálenost horního okraje vlajkového listu od horního kraje štítu činila 265 cm, respektive 160 cm), viz kresba na s. 1138.

NOVÉ VLAJKY

SAÚDSKÁ ARÁBIE

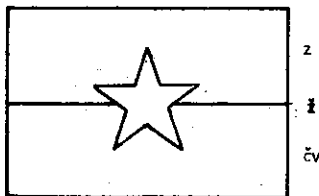

Po osmi letech Saúdská Arábie opět mírně pozměnila svou státní vlajku. Nejprve byl zhuštěn arabský text v písmu thult v březnu 1973 tak, že zaplnil jen jednu osminu plochy vlajkového listu, a místo zakřivené šavle se začal kreslit arabský meč s rovnou čepelí (viz Vexilologie č. 18, s. 233 - 234). K dosud poslední úpravě vlajky došlo patrně v září 1981. Jílec meče má nyní jednodušší formu než dosud, jak je patrné z vyobrazení

v příručce saúdského námořnictva. (The Flag Bulletin, 23, 1984, č. 1 (103), s. 3 - 11)

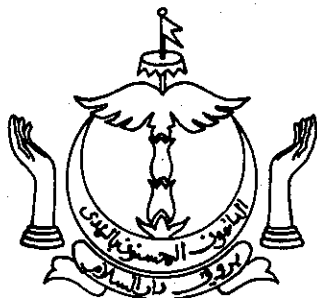
abr

BURKINA FASO

Africká republika Horní Volta změnila 4. srpna 1984 na základě nařízení prezidenta republiky číslo 84-043-CNR-PRES z 2. srpna 1984 své jméno na Burkina Faso a současně zavedla nový znak a novou státní vlajku. Ta má dva vodorovné pruhy, zelený a červený, a uprostřed žlutou pěticípou hvězdu. Poměr stran vlajkového listu je 2:3. (Oficiální cirkulář zastupitelského úřadu z 27. 8. 1984) R. Klimeš

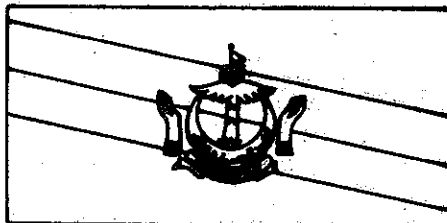
BRUNEJ

Nezávislý sultanát Brunej, jehož samostatnost byla vyhlášena 1. 1. 1984, převzal beze změny jak dosavadní vlajku, tak i znak. Vlajka je žlutá se dvěma nanejvýš širokými (17 : 15) kosými pruhy, bílým a černým, které však neprocházejí horním rohem ani dolním cípem vlajky. Uprostřed vlajkového listu je umístěn červený brunejský státní znak. Vlajka byla zavedena roku 1906, když byl sultán nucen definitivně se poddat britskému rezidentu, a její barvy jsou odvozeny z barev vlajek sultána (žlutá) a dvou ze čtyř tehdejších vysokých státních úředníků, tzv. vezírů, kteří smlouvu o "ochraně" spolu-podepsali (bílá a černá). V r. 1959, když Brunej získal ústavu, byl do středu vlajky umístěn znak, který svým vývojem navazuje až na vládu třetího brunejského sultána Šarífa Alího z raných

dob 15. století. Praporek a slunečník symbolizují státní moc, čtyři pára každého křídla připomínají spravedlnost, klid, blahobyt a mír. Zdobný pylon představuje stálou a spravedlivou vládu, kdežto zvednuté a volně se vznášející ruce po jeho obou stranách jsou symbolem oddanosti národa vládě a závazku vlády pečovat o životní úroveň, mír a blahobyt. Půlměsíc je připomínkou státního náboženství - islámu. Státní motto na půlměsíci, psané arabským písmem, zní Vždy ve službě s božím vedením. Na stuze je uveden název státu Brunej, místo míru. Texty jsou žluté. Poměr stran vlajky je 1 : 2. (Flagmaster, 1984, č. 44, s. 1 - 2. Smith, W. - Neubecker, O.: Wappen und Flaggen aller Nationen, München 1981, s. 45. Brožek, A.: Brunei, Vexilologie č. 1-3, s. 11.)

1m

LICHTENŠTEJNSKO

Zákonem z 30. června 1982, který nabyl platnosti 18. září 1982, byla v Lichtenštejnsku zavedena vedle zemské vlajky také státní vlajka. Ta má uprostřed vlajkového pole umístěn upíný státní znak, zatímco zemská vlajka doznala při této změně jen malou úpravu kresby knížečích korun (ta je součástí vlajky od 24. června 1937). Obě vlajky mají nyní poměr stran 3 : 5. (Lichtensteinsches Landesgesetzblatt, 1982, č. 58 z 18. září 1982)

RK

MOSAMBIK

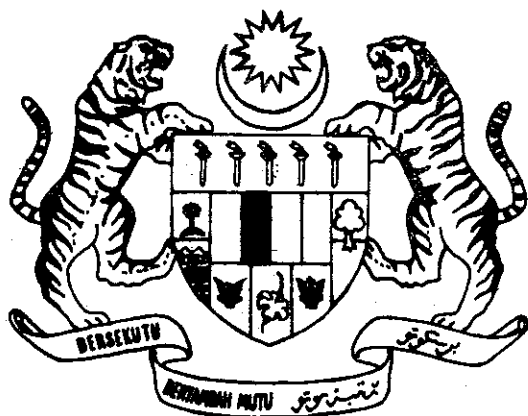
K informaci o nové vlajce Mosambiku (Vexilologie č. 52, s. 1101 a 1102) je možno dodat několik drobných doplňků z časopisu The Flag Bulletin, 22, 1983, č. 6 (102), s. 241 - 245. Poměr stran vlajky je zde udáván jako 5 : 8. Žluté hvězdičky se přisuzuje symbolika závazku budovat socialistickou ekonomiku a společnost, bílá barva značí spravedlnost a mír.

1m

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY

MALAJSIE

Malajsijský státní znak doznal v r. 1983 už čtvrtou změnu za 20 let své existence. Poprvé se tak stalo po vystoupení Singapuru z federace (1965), pak se změnily výsostně symboly Sarawaku (1973) a Sabahu (1982) a r. 1983 dochází ke změně ve znaku státu Penang (Pulau Pinang). První dvě změny jsou zaznamenány ve Vexilologii č. 34, s. 569, o novém znaku Sabahu jsme informovali ve Vexilologii č. 51, s. 1087 - 1088. Ve znaku Penangu, který je v pravém poli štítu malajsijského znaku, byla dosud nad cimbuřím umístěna tři pětrosí pára - emblém prince Waleského, po němž

stát nesl v minulosti své anglické jméno (Ostrov prince Waleského). Tato péra byla nyní nahrazena klenotem penangského znaku, jímž je palma pinang, která dala státu jeho malajské jméno (Pulau Pinang značí Ostrov Pinang). Současně se poněkud změnil i postoj tygrů, kteří drží štít. Za kresbu děkujeme W. Bruckovi. 1m

SVATÝ KRYŠTOF A NEVIS

Při získání plné samostatnosti 19. září 1983 nebyl státní znak federace vytvořen zcela nově, jako se to stalo u vlajky, nýbrž byl jen v některých detailech upraven. Původní znak federace St. Kitts-Nevis-Anguilla byl udělen londýnskou College of Arms dne 16. února 1967 a blazon v překladu zní:

Ve stříbrném poli červená krokev, nad ní dva květy poinciány a pod ní škuner s napjatými plachtami, oboje přirozených barev; na modré hlavě štítu utatá zlatá hlava Kariba mezi zlatou lilí a stříbrnou růží, na níž je položena růže červená se semeníkem a lístky přirozené barvy. Na zlatočerné točenici je

klenot: nad zeleným cimbuřím věže hořící pochoden téže barvy, držena rukama Evropana, Afričana a míšence, vše přirozené barvy. Stítonoši jsou na každé straně pelikán se zdviženými křídly, z nichž pravý přidržuje kokosovou palmu a levý cukrovou třtinu, vše přirozené barvy. Heslo praví: UNITY IN TRINITY (Jednota v trojici).

Změny zavedené po získání samostatnosti se týkají jen lodi v patě štítu - místo škuneru je teď pod krokvi lehká plachetnice, jakých se užívá v plavbě mezi oběma ostrovy - a hesla, které původně naráželo na spojení tří ostrovů (Sv. Kryštof, Nevis a Anguilla) a jež nyní zní COUNTRY ABOVE SELF, což ve volném překladu znamená Zájmy země nad zájmy vlastní.

Blazon nestanoví barvy přikryvaděl, které však podle obecných pravidel heraldiky mají stejné barvy jako točenice (černou a zlatou). Přílba na štítu je zavřená železná, tzv. "esquire's helmet", užívaná ve znacích netitulovaných osob. Květina poinciana, která je národním symbolem, nese jméno podle prvního francouzského guvernéra ostrova Sv. Kryštofa, M. de Poincyho, který prý ji na ostrov přivezl. Hlava Kariba připomíná původní indiánské obyvatelstvo, lilie a bíločervená (tudorská) růže symbolizují první osadníky ze zámoří, Francouze a Angličany.

Cimbuří v klenotu představuje někdejší pevnosti, které kolonizátoři na ostrovech stavěli, pochoden, držená rukama tří ras, značí zápas za svobodu lidu různého etnického původu, ale spojeného v jednom duchu.

Kokosová palma a cukrová třtina představují nejvýznamnější plodiny ostrovů, pelikáni jsou typičtí představitelé místní fauny. Casopis The Flag Bulletin, 23, 1984, č. 2 upozorňuje na to, že následkem chybného tisku se na některých plakátech i knižních ilustracích objevil štít i stuha s heslem jako bílé modré. Došlo k tomu zřejmě proto, že někteří britští výtvarníci užívají pro znázornění stříbra "perlovou šed".

Jiří Louda

SEVERNÍ KYPR

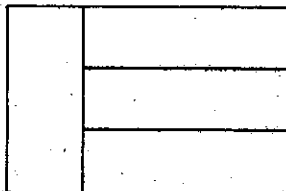
Znak Severokyperské "republiky" tvoří žlutý štít s bílou holubicí, která drží v zobáku olivovou větvíčku v zelené barvě. Nad štítem je černý letopočet 1983, červený půlměsíc orientovaný oběma směry nahoru a červená pěticípá hvězda. Vše obepíná zelený věnec z olivových ratolestí. Znak se tedy liší od znaku dřívějšího federálního státu (Vexilologie č. 34, s. 569) letopočtem 1983 (na místě letopočtu 1975), zatímco dřívější letopočet 1960 v dolní části štítu byl vypuštěn. (Vlaggen č. 28, s. 409 - 410; 96. Vlaggenmitteilung z 11. března 1984; Flagmaster č. 43, s.2)

RK

NIZOZEMSKÉ STŘEDISKO PRO DOKUMENTACI VLAJEK

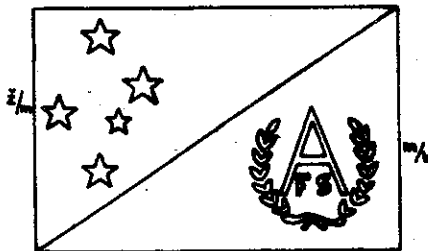
Vexilologická instituce, o níž jsme psali již ve Vexilologii č. 41, s. 786 a č. 44, s. 868, změnila 1. února 1984 svou vlajku. Tu nyní tvoří bílý pruh u žerdí a tři vodorovné pruhy, žlutý, modrý a žlutý. Poměr stran vlajky je 2 : 3. Bílá symbolizuje neutralitu a mír, žlutá představuje zlatou budoucnost, modrá má stejný odstín jako vlajka OSN a značí mezinárodní charakter. Středisko pokračuje ve vydávání zpravodaje IXPQ, který byl zpestřen barevnými fotografiemi. Sbírká látkových státních vlajek čítala 184 stolních vlajek v květnu 1984.

z
m
z

abr

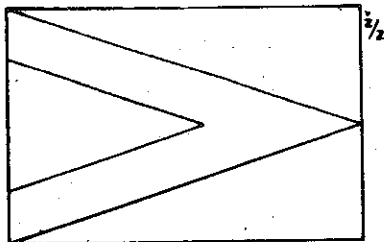
AUSTRALSKÁ VEXILOLOGICKÁ SPOLEČNOST

V srpnu 1983 byla ustavena Australská vexilologická společnost (Flag Society of Australia, FSA). Předsedou je John Edwards, jednatelem Kirk Bradbury. Oba žijí ve státě Victoria. V souvislosti a právě probíhající diskusí o australské vlajce se společnost označuje za přísně nepolitickou a neutrální. Vydává časopis Crux Australis (Jižní kříž),

který má mít šest čísel ročně a jehož první číslo vyšlo v červnu 1984. Mimo jiné přineslo článek o městských vlajkách Melbourne a o soutěži na novou australskou státní vlajku. Od 1. října 1983 má společnost i svou vlajku. Ta má list šikmo dělený na dva trojúhelníky: žerďový je světle modrý a nese žlutý obraz souhvězdí Jižního kříže, vlající je bílý a má uvnitř stylizovaných světle modrých ratolestí světle modré iniciály FSA, přičemž písmeno A je dominantní. Poměr stran vlajky je 2 : 3. Společnost užívá také kulaté razítko. (Vexilla Nostra, 1984, č. 133, s. 68; NAVA News, 17, 1984, č. 4, s. 1; Vexillinfo č. 52, s. 1) 1m

IRSKÁ VEXILOLOGICKÁ SPOLEČNOST

V Irsku byla 3. března 1984 ustavena národní vexilologická společnost (The Vexillological Society of Ireland, VSI, Cumann Vexilleolaíoch na hÉireann). Jejím sídlem je Blackrock u Dublinu, funkcionáři výboru jsou jak z Irské republiky, tak ze Severního Irska. Předsedou společnosti je David Kerr, sekretářem Séamans Ó Brogáin. Společnost vydává časopis Irish Vexillology News-

letter, jehož první číslo, tištěné knižtiskem, vyšlo v září 1984. Vlajka VSI je zelená (barva Irska) se žlutým ležícím písmenem V (iniciála slova vexilologie). Poměr stran vlajky je 2 : 3. 1m

-----
VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilologického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova ulice č. 53, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen p o u z e členům klubu. Toto číslo připravil ing. Aleš Brožek za spolupráce doc.dr. Ludvíka Muchy, CSc. Výtvarně spolupracoval ing. Michael Kroupa, CSc.

Září 1984

č. 55